

Науменко А.О.

Національний університет цивільного захисту України

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

У статті розроблено механізми формування державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі України. Окреслено загальні механізми формування інноваційної політики, зокрема, в агропромисловому комплексі. Виокремлено ключові напрями державної інноваційної політики в аграрному секторі. Сформульовано основні принципи інноваційної діяльності з метою реалізації інноваційної політики в аграрно-промисловому комплексі.

Ключові слова: державна інноваційна політика, агропромисловий комплекс, державне управління, аграрний сектор, сільгоспвиробництво.

Постановка проблеми. Основний сенс державної інноваційної політики зараз повинен полягати в тому, щоб, з одного боку, зберегти максимально накопичений науково-технічний потенціал, а з іншого – розвинути необхідну інфраструктуру й розробити механізми, що стимулюють не тільки розвиток інноваційної діяльності, а й якомога більшу можливу активізацію освоєння її результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державної підтримки розвитку агропромислового комплексу вивчалися багатьма вченими, зокрема, такими як І. Банєва [1], Н. Жидовська [2], Н. Левченко [3], Н. Циферова [4] та ін.

Однак ефективна організація державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі все ще потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою роботи є розроблення механізмів формування державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі України.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- окреслити загальні механізми формування інноваційної політики, зокрема, в агропромисловому комплексі;
- виокремити ключові напрями державної інноваційної політики в аграрному секторі;
- сформулювати основні принципи інноваційної діяльності з метою реалізації інноваційної політики в аграрно-промисловому комплексі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна політика – це сукупність державних рішень, що прямо або побічно впливають на інноваційний процес у підприємницькому секторі. У цьому разі основні її механізми й заходи включають у себе:

– державну фінансову допомогу підприємствам через надання грантів, позик, субсидій на розвиток інноваційного продукту, технологій, послуги;

– фінансування програм або проектів, розроблених для посилення кооперації і взаємодії учасників інноваційних процесів, отже, для поліпшення функціонування національної інноваційної системи;

– заходи, спрямовані на полегшення доступу, поширення або поглиблення знань про специфічні аспекти національної інноваційної системи (розроблення галузевих, секторальних, регіональних стратегій, форсайт, поширення, тиражування досвіду кращих інноваційних підприємств тощо);

– поліпшення законодавчого забезпечення інноваційної діяльності (права на інтелектуальну власність, законодавче регулювання створення й функціонування інноваційних фірм, податкове стимулювання тощо);

– фінансування інноваційної інфраструктури та її сполучних ланок – інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій [2; 4].

Державна інноваційна політика в аграрному секторі повинна ґрунтуватися на стратегії його розвитку на найближчу та більш віддалену перспективу, основними напрямками якої є такі:

– активізація науково-технічної діяльності й формування на цій основі ефективного агропромислового комплексу;

– матеріально-технічне забезпечення галузі;

– екологізація сільського господарства;

– удосконалення економічних і земельних відносин;

– раціоналізація структури виробництва й управління, а також здійснення соціальної політики,

яка сприяє створенню гідних умов життєзабезпечення для населення сільських територій [1; 3].

Кінцевою метою здійснення інноваційної діяльності є забезпечення прискорення науково-технічного прогресу в усіх галузях агропромислового комплексу, що полягає в постійному технічному та організаційно-технологічному оновленні агропромислового комплексу, підвищенні продуктивності праці та його ефективності.

Головними завданнями державної інноваційної політики в агропромисловому комплексі найближчими роками залишаються такі:

- подолання системної кризи;
- мобілізація можливостей науково-технічного потенціалу галузі для технічного й технологічного оновлення вітчизняного сільського господарства.

У період проведення аграрних реформ у країні чисельність працівників, зайнятих в аграрній науці, скоротилася на одну третину, значно погіршився стан матеріально-технічної бази наукових організацій та аграрних закладів вищої освіти, скоротилися обсяги фінансування науки і сфери освіти, заробітна плата науковців. У цих умовах наукові організації змушені основні зусилля спрямовувати на виживання й максимальне збереження наявного науково-технічного потенціалу. Усе це значною мірою пов'язано з недооцінкою ролі інноваційної політики в агропромисловому комплексі, практично повною відсутністю наукових розробок за основними напрямками її реалізації в ринкових умовах. У зв'язку з цим пріоритетом повинні стати державна підтримка фундаментальних досліджень і чітке визначення, які напрями прикладних досліджень необхідно підтримати в сучасних умовах з орієнтацією на обов'язкову реалізацію їх результатів у кінцевому товарному продукті. Основним механізмом з'єднання аграрної науки із сільгоспвиробництвом є державні цільові програми, більшість із яких містить спеціальні розділи науково-дослідних робіт [1; 4].

Державна інноваційна політика в агропромисловому комплексі повинна формуватися й затверджуватися Кабінетом Міністрів України як основна частина програми розвитку агропромислового комплексу.

На початковому етапі розробляється концепція створення та вдосконалення інноваційної системи. Її метою є визначення основних напрямів організаційно-економічного й техніко-технологічного оновлення агропромислового комплексу на основі досягнень науки, передового досвіду та поступового формування аграрної економіки інноваційного типу.

Пріоритети реалізації інноваційної системи в агропромисловому комплексі передусім пов'язані з діяльністю науки і створенням інновацій, а також із їх освоєнням у виробництві, організацією й удосконаленням на різних рівнях управління та формуванням організаційно-економічного механізму інноваційних процесів.

Для реалізації інноваційної політики в аграрно-промисловому комплексі необхідно дотримуватися таких основних принципів інноваційної діяльності:

- визнання на всіх рівнях пріоритетності розвитку інноваційної політики, наукове обґрунтування всіх рішень і практичних дій щодо реалізації інноваційної політики й розвитку інноваційних процесів в агропромисловому комплексі;
- інтеграція наукової, науково-технічної та освітньої діяльності в ході розвитку інноваційної політики;
- орієнтація на чітку організованість розвитку інноваційних процесів і їх високу результативність у виробництві [2; 3].

Дотримання цих принципів і комплексність розвитку інноваційних процесів за різнохарактерними напрямками системи ринкових регуляторів будуть сприяти успішній реалізації інноваційної політики в агропромисловому комплексі.

Успіхи інноваційних процесів в агропромисловому комплексі багато в чому залежать від діяльності регіональних органів влади, науково-дослідних інститутів, закладів вищої освіти.

Для прискорення й підвищення ефективності інноваційного розвитку в регіонах необхідно таке:

- розроблення законодавчих і нормативних актів із регулювання інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі на основі широкого використання об'єктів інтелектуальної власності в аграрному виробництві;
- формування системи технопарків та інших інноваційних структур для сприяння підвищенню ефективності розвитку аграрного виробництва й поліпшення соціально-економічних умов життя на селі за допомогою розповсюдження нових знань та освоєння досягнень науки й техніки у виробництві;
- розроблення нормативних і методичних документів з організації регіональних фондів інноваційних пропозицій, що дають змогу потенційним інвесторам орієнтуватися в можливості вигідного вкладення свого капіталу в ефективні інноваційні проекти агропромислового комплексу регіону. При цьому для зниження ризиків необхідно проводити ретельну експертну оцінку під час включення інвестиційних проектів у цей фонд,

створення регіональних фондів підтримки інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі, що формуються як із бюджетних джерел, так і за рахунок відрахувань підприємств агропромислового комплексу регіону.

З метою ефективного державного управління інноваційною діяльністю в агропромисловому комплексі дуже важливими стають регіональні науково-технічні й інноваційні програми, що реалізуються на основі фундаментальних і прикладних досліджень у пріоритетних секторах аграрної економіки, які повинні забезпечувати створення нових поколінь техніки й технологій для підвищення технологічного рівня галузей агропромислового комплексу [1; 2].

Для проведення аналізу сучасного стану ВД в агропромисловому комплексі необхідно ввести облік цього виду діяльності в таких обсягах і показниках, як це робиться в промисловості.

Як результат проведення дослідження отримано такі **висновки**:

1. Окреслено загальні механізми формування інноваційної політики, зокрема, в агропромисловому комплексі: надання державної фінансової допомоги підприємствам агропромислового комплексу; фінансування програм або проектів,

розроблених для посилення кооперації та взаємодії учасників інноваційних процесів в агропромисловому комплексі тощо.

2. Виокремлено ключові напрями державної інноваційної політики в аграрному секторі: активізація науково-технічної діяльності й формування на цій основі ефективного агропромислового комплексу; матеріально-технічне забезпечення галузі; екологізація сільського господарства; вдосконалення економічних і земельних відносин; раціоналізація структури виробництва й управління, а також здійснення соціальної політики, яка сприяє створенню гідних умов життєзабезпечення для населення сільських територій.

3. Сформульовано основні принципи інноваційної діяльності з метою реалізації інноваційної політики в аграрно-промисловому комплексі: наукове обґрунтування всіх рішень і практичних дій щодо реалізації інноваційної політики й розвитку інноваційних процесів в агропромисловому комплексі; інтеграція наукової, науково-технічної та освітньої діяльності в ході розвитку інноваційної політики в агропромисловому комплексі; орієнтація на чітку організованість розвитку інноваційних процесів і їх високу результативність у сільгоспвиробництві.

Список літератури:

1. Банєва І.О. Державне управління інноваційно-інвестиційними трансформаціями в АПК регіону. *Науковий вісник*. 2011. Т. 13. № 1 (47). Ч. 1. С. 38–43.
2. Жидовська Н. Проблемні аспекти формування моделі інноваційного розвитку АПК. *Фінансово-економічний механізм інноваційного розвитку і формування конкурентних переваг підприємств і територій*. Київ, 2011. С. 79–81.
3. Левченко Н.М. Форми та методи державної підтримки інноваційного розвитку АПК. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. № 2. С. 87–96.
4. Цифрова Н. Інноваційний розвиток галузей АПК. Роль науки у підвищенні технологічного рівня і ефективності АПК України. Київ, 2012. С. 354–355.

МЕХАНИЗМИ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ УКРАИНЫ

В статье разработаны механизмы формирования государственной инновационной политики в агропромышленном комплексе Украины. Определены общие механизмы формирования инновационной политики, в частности, в агропромышленном комплексе. Выделены ключевые направления государственной инновационной политики в аграрном секторе. Сформулированы основные принципы инновационной деятельности с целью реализации инновационной политики в аграрно-промышленном комплексе.

Ключевые слова: государственная инновационная политика, агропромышленный комплекс, государственное управление, аграрный сектор, сельхозпроизводство.

THE MECHANISMS OF FORMATION OF STATE INNOVATION POLICY IN AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

The mechanisms of formation of state innovation policy in agro-industrial complex of Ukraine are developed in the article. The general mechanisms of formation of innovation policy, in particular, in agro-industrial complex are defined. The key areas of state innovation policy in the agricultural sector are highlighted. The basic principles of innovation activity are formulated with the aim of implementing of innovation policy into agro-industrial complex.

Key words: state innovation policy, agro-industrial complex, public administration, agrarian sector, agricultural production.